

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Hvorfor kaldes vi Lutheraner? Prædiken paa Alle Helgens Dag

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Hvorfor kaldes vi Lutheraner? Prædiken paa Alle Helgens Dag", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Aarhus Universitet, Det Teologiske Fakultet. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1812_193A-intro-shoot-idm112.pdf (tilgået 30. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Om Franz Volkmar Reinhard

Franz Volkmar Reinhard blev født i 1753 som søn af en præst. Som ung læste han filosofi, filologi og teologi ved universitetet i Wittenberg. I 1780 blev han professor i filosofi og i 1782 tillige professor i teologi samme sted. Fra 1784 virkede han desuden som provst ved slots- og universitetskirken i Wittenberg. I 1792 fik Reinhard ansættelse som overhofprædikant ved Sophienkirche i Dresden. Han fik med tiden en række hverv ved siden af denne stilling: Han var medlem af overkonsistoriet i Dresden og blev udnævnt til statsråd i det preussiske kultusministerium. Han var desuden med til at revidere de sachsiske universiteter og fyrsteskolere. Han døde i 1812 i Dresden, 59 år gammel (Schott 1978, s. 16 f.).

Reinhard kan karakteriseres som en konservativ oplysningstænkere. I en tid, hvor nogle benægtede åbenbaringen (naturalisterne), og andre lod fornuften være målestok for åbenbaringen (rationalisterne), indtog Reinhard en mere konservativ position. Han tilhørte supranaturalisterne, som regnede den kristelige åbenbaring for en selvstændig erkendelseskilde, der ikke kunne henføres til fornuftens område. Hvor rationalisterne forholdt sig kritisk til de bibelske fortællinger og anså Jesus for et menneske, lagde de konservative, lutherske supranaturalister, som Reinhard tilhørte, vægten på Jesu guddommelige natur og udøvede kun moderat bibelkritik. For Reinhard var Bibelen en autoritet, som mennesket skulle bøje sig for. Reinhard beskrives som en af supranaturalismens fremmeste repræsentanter i Tyskland. I Norden var denne åndsretning repræsenteret af bl.a. biskop over Sjællands stift, N.E. Balle, og biskop i Bergen, Johan Nordahl Brun (Nielsen 1889, s. 182).

Franz Volkmar Reinhard var en mand, der vandt stor tilslutning i samtiden. Han var først og fremmest berømt for sine prædikener. Han beskrives som en af de mest succesfulde oplysningsprædikanter overhovedet (Schott 1978, s. 16). I de 20 år, han var overhofsprædikant i Dresden, prædikede han alle søn- og helligdage og havde op mod 3-4000 tilhørere. I alt er der bevaret ca. 850 prædikener fra hans hånd (Schott 1978, s. 18). En del af dem blev udgivet i samtiden, og mange præster lod sig inspirere af ham og kopierede hans stil. I 1800 gav hans reformationsprædiken anledning til en stor teologisk fejde i Tyskland. Reinhard forsvarede Luthers hovedlærdomme (Bibelen som teologiens grundlag og retfærdiggørelsen ved tro) og gik til angreb på samtidens lutherdom, som han fandt var på vildspor. Denne prædiken blev trykt i Danmark i 1804 i *Theologisk Maanedsskrift*, som Grundtvig fulgte med i (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 564). Franz Volkmar Reinhard udgav desuden en omfattende morallære i fem bind med titlen *System der christlichen Moral* (1802-1816), som blev oversat til dansk af Andreas Krag Holm med titlen *System i den Kristelige Moral* (1803-1821).

I forbindelse med Reinhards død blev der holdt mindehøjtideligheder i det meste af Tyskland. Disse højtideligheder samt de mange nekrologer, der blev skrevet, vidnede om, hvor stor agtelse Reinhard nød i samtiden. I nekrologerne blev han portrætteret som en mand, der talte imod tidsånden, og som dermed var en støtte for protestantismen. Man priste hans talegaver og hans dydige og ydmyge karakter og mente, at han fortjente at blive husket i eftertiden (Schott 1978, s. 270 f.). Relativ kort tid efter Reinhards død udkom de første biografier om ham: én skrevet af vennen Carl August Böttiger (1813), en anden skrevet af historikeren Karl Heinrich Ludwig Pölit (1815).

Grundtvigs vurdering af Reinhard og supranaturalismen

Grundtvigs vurdering af Reinhard var blandet. I *Verdens Krønike* 1812 skriver han om Reinhard og andre med samme tilgang til de religiøse spørgsmål som han: "Hjertets Trang og Længsel har drevet dem til Kristus, men Forstanden er i Tidens Vold, det ser man, naar de dømmes om Livets Sysler, om videnskabelige og sædelige Ting; deres hele Tankegang er ej blevet kristelig" (s. 300). Grundtvig havde altså stor respekt for Reinhard og andre supranaturalisters modige bekendelse i en tid, der ellers var præget af spot og hån over for religionen. Men der vedblev ifølge ham at være det problem for supranaturalisterne, at religionen regnedes for en erkendelsesvej og åbenbaringen for en kilde til kundskab frem for til tro (jf. Nielsen 1889, s. 183). Denne ambivalente holdning til Reinhard skinner også tydeligt igennem i tilegnelsesdigtet, se det følgende afsnit.